

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VI. David triumphat & invidetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

rum in me solida virtus est! Hac tamen arenam non excedam; stabo & pugnabo, dum Goliathum penitus debellavero. Hos & simos, hoc genus certaminis querit. Serio velle vincere, pars maxima est victoria.

CAP. VI.

David triumphat, & invidetur.

Lucus & gaudium semper se comitatur.

Nullum sine sale sacrificium. Calidis frigida, amara dulcia nusquam non miscentur. Luctus & gaudium contraxerunt conjugium nullis saeculis solvendum.

Cananda nullius sine nube dies.

Crus agrum Socrates fricabat, non sine voluptate, sed mox dolorem sentiens. Quam Natura, inquit, nihil admittit gaudii sine moerore; nusquam sine felle mel est; sine sale sacrificium; sine ablynthio saccharum: amara & dulcia in eadem semper degunt viciniâ. Vbi ignis ibi & fumus. Vbi gaudium, ibi proximus pierumque moeror. Hæc humanæ vitæ ratio est; his vivitur legibus, quas nemini licet. Qui nequit esse pauper, sic dives esse poterit; qui mori nescit, nec quidem sciet vivere; qui invidiam sustinere non valet, nec felicitatem quidem desideret: hæc plerumque conjuncta sunt.

Davidi propter victoriam applaudit populus.

Progressus David adversus Goliathum pugnavit & vicit felicissime; non arma tantum, sed & captus ademit adversario. Hanc prædam, hæc spolia optimissima ad regem tulit, non sine ingenti applausu & gratulatione omnium. Iesus David omnium vocibus extollebatur caelo, in hunc unum faustissimæ precationes omnium tenent. Hunc juvenem omnes amplexari, fovere, exosculari. Si quæ per Hebræas civitates victor exercitus transibat, undique omnes obviam prodire, festivis castibus excipere, mille argumentis gaudium testari, putare se digito caelum attingere. Regnum Saulis fluebat melle, cui tamen proximum erat fel invidia. David ab omnibus jam pæne adorabatur, rex eundem David ob triumphales applausus odii & invidia cepit urgere. Ita nullum sine sale sacrificium, sine moerore gaudium, nullus fortunæ risus sine lacrimis. David triumphat, sed invidetur. Quod jam explicatius trademus.

Inde Saul cum odii & invidia cepit urgere.

s. I.

Ex victoria Davidis Philistæorum consternatio. 1. Reg. c. 17. v. 51.

Goliath in terram lapsus, & ejus capite præfecto Philistæus exercitus ita pavore consternatus est, tanquam si omnes unum habuissent jugulum, quod populo Romano Caligela optabat. Hoc uno gigante caeso, cervix omnium videbatur præcisâ. Nam videntes Philisthim, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt, plurimis in fugâ caesis. Eleganter dixit Ambrosius: Unius fortitudo, facta est universorum victoria.

Salus militum in vitâ ducis consistit.

2. Reg. c. 2. v. 23. Iudith. c. 14. v. 17. & 18. Ibid. c. 15. v. 1. & 2.

Quanti est, præsertim in bellis, vel unius hominis erectus & virilis animus. De Lacedæmoniiis prodit Aelianus, in bellis eos sagulis usos puniceis, ne sanguis è vulnere fluens injiceret pavorem. Eam ob causam Imperatores Romani purpureum vestitum in aciem adferre consueverunt. Quod de Lucullo memorat Plutarchus, qui Macellum & Pelopidam reprehendit, quod se ipsos cum exercitus damno perdidissent. Salus militum in ducis vitâ consistit. Cum Asaclem, ut sacra pagine testantur, jugulasset Abner, cunctorum militum animi eiecerunt. Cum Holofernem vidua Iuditha ferro trucidasset, quod pariter litteræ divinæ memorant, intolerabilis timor & tremor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum, cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens, & consilium ab eis, & solo tremore ac metu agitati, fuga præ-

A fidium sumunt, ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relicto omnibus evadere festinabant Hebræos, quos armatos super se venire audierant. Et o rem mirè prodigiosam! E muribus subito facti sunt leones. Nam ante castrum Holofernem Assyrii Hebræos vocarunt mures; eosdem, Imperatore suo jam obruncato, fugerunt ut leones.

Ita Philisthæi Goliatho ad orcum misso, non tantum effusissimè fugerunt, sed plurimi eorum interierunt. Si Iosepho, historico Græco, credimus, Philisthæorum triginta millia occisi, sexaginta millia vulnerati sunt. Nam eos Hebræi usque in Geth, & Accaron fugarunt, inde reversi castra spoliarunt.

Hic meritò miremur, quomodo Saulem omnis aded memoria destituerit, ut pugna finita ex Abnero duce quæsierit: De quâ stirpe descendat hic adolescens? Interroga, cuius filius sit iste puer. Incredibilis & sanè turpis oblivio. Vix annus est, cum David Saulis armigerum egit, suumque dominum fidium cantu à demonis infule sepius liberavit, & jam obliuiscus rex querit: Quis sit iste juvenis? Hæc absurda quæstio, causa & occasio fuit Davidis ad regem introducendi. Accersitus igitur David ad Saulem, cum capite Goliathi, quod manu gerebat, se stitit regi. Ad quem rex coriter: De quâ progenie es, inquit, o adolescens. Cui ibid. v. 18. promptè David: Filius, ait, servi tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

Porro prælium tam feliciter clausum triumphus Triphus sequebatur illustrissimus. Rex Saul cum Ionathâ ceterisque filiis eorum regio sublimem se spectandum dedit. Comitabatur Abner castrorum præfectus & David, pretiosa veste splendidi, fertis redimiti. Etenim Davidem Ionathas suis & armis & vestimentis ornavit. Hos alii atque alii duces militésque sequebantur palmas & prædam ferentes. Post hos captivi ducebantur. Hinc illinc Heroium tympana & tubicines concinebant. Goliathi caput inter Saulem & David, quod incredibile, conto præferebatur. Nam pulcro ritu hostium capita figebantur contis. Ita Ptolemæo factum à Gallis, quod Iustinus memorat. Sic Otho Imperator Pisoni & Galbæ fecit.

Huic agmini triumphali ex urbibus undequaque obviam prodierunt puellæ Hebrææ, quæ festivis cantibus & choreis salutarent victores. Id enim doctæ erant, in nuptiis epithalamium, in triumphis epinuncium, in cladibus epicedium, in funeribus lèssum canere. Ita triumphantes Saulem & Davidem hoc cantu exceperunt: Percussit Saul mille, & David decem millia. Hæc invidentiæ fuit scaturigo, hæc lerna tot malorum, ab his scintillis odiorum incendium est ortum. Merum mel & rosas sparferat triumphus iste; gaudiis & gratulationibus faustis exsonabant omnia. Respositinos fellis imbres effudit cacodæmon, & omnem diei hilaritatem foedavit.

O bonæ virgines, quam innocenter peccatis! Veritas parit odium. In castris Saul multa, sed plura præstitit David: Saul manu & consiliis mille jugulavit, David decem millia. Nam certè in uno gigante illo tot millia & plura porrexerunt jugulum, & receperunt ferrum. Qui unam arboris stirpem excindit, plurimos abscondit ramos. Ita simplices istæ Hebræorum puellæ non errarunt elogio Davidis; imò verò liberaliùs eam laudare potuissent: non solum enim multa millia hostium in fugam egit, sed & multis millibus suorum vitam servavit, ampliori laude dignissimus. Interea tamen non negamus, o cantatrices nobilissimæ, cantiunculam vestram aliquâ laborasse imprudentiâ. Fecissetis sanè rectius, si Saulis nomen silulissetis. Res nota: Omnis comparatio, etiam inter pares, odiosa: longè autem odiosissima est, quando viliores summis æquantur aut præferuntur. Quam- ratur.

Quomodo Saul memoria destituitur. 1. Reg. c. 17. v. 55. & 16.

Infim. l. 14. Tacitus l. 17. Annal.

Applausus & acclamatio poterant.

1. Reg. c. 18. v. 8. Inde invidiæ scaturigo.

Omnis comparatio inter pares odiosa: odiosissima cum viliores summis æquantur aut præferuntur.

num invidiæ concitarunt pauculae voces illæ: *Constantinus condidit, Cyrus instauravit.* Narrationem confero ad compendium.

Constantinopoli ædificia complura terræmotu collapsa restaurantem manum petebant. Cyrus architectorum princeps, vir laudatissimus, pace & bello insignis, Præfectus aulæ, prætorio, urbi, patriis, consularis, dux belli; quidquid intra urbem movente terrâ prociderat, non tam instauravit, quàm sepultum in augustiorem formam excitavit, ex quâ re sicut apud cives magnam gratiam collegit, ita apud Imperatorem Theodosium Iuniorem, non mediocriter offendit. Nam cum Theodosius ludis equestribus, de more præsideret, & populus novâ urbis specie delectatus ideniudem acclamaret: *Constantinus condidit, Cyrus instauravit,* vulneratus his vocibus Imperator, Cynum non solum publicatis bonis in ordinem redegit, sed in Clericum attonsum Smyrnæ non alio animo misit, quàm uti per speciem quidem pontificatum ibi gereret, reverâ autem ut ab improbo populo, qui jam quartum episcopum interfecerat, mactaretur. Speciosum profectò & aulicum stratagemata. Hanc verò tragediam pauculae populares illæ voces concitarunt: *Constantinus condidit, Cyrus instauravit.*

Ita famulum regium, juvenem pastoritium præferre regi grande visum est piaculum. Hic diabolus tam luculentos excitavit ignes, qui aded convallescebant, ut demum sanguine fuerint restinguendi. Porro in hoc Saulis triumpho tria sunt paulò pensiliculus cogitanda.

§. II.

I. Saul quæsit, quis esset David? oblitus certe quem anno priori habuisset armigerum & musicum primarium. Diversæ assignantur causæ. Cum autem scriptor divinus rem exigui, ut videtur, momenti diligenter ac perquisitè conscripserit, aliud fodiendum; latet hic monitum nobilissimum: singulare gratiam nemini sperandam ab ullo mortali ob impensa obsequia. Memoria beneficiorum labilis, infirma, tenuis, sæpe nulla. Si qua tamen aliquando spirat, quod rarissimum, levis eam omnem offensusiucula dissipat. Fuit qui tam immemori beneficiorum in os diceret: Etiam si te Romam usque patientissimis humeris deportarem, si tamen non quàm placidissimè deponerem, operam gestationis omnem corrumperem. Nimis quàm facile est, collectam diu gratiæ læsione tenuissimâ effundere. Nemo unquâ apud suos seu majores, seu præfides, sua jactet beneficia, nec quidem mutiat de illis. Optimates & principes nulli famulorum volunt videri esse obstricti. Famulus es? fac quod potes, age fideliter & sedulò, hæc tuo domino debes: officium est, non beneficium; debitum est, non meritum. Homo aulicus pueriliter cogitat suum sibi principem reddere obnoxium benefactis. Saul à maligno genio sæpius est liberatus, Davide fidibus canente, & tamen post elapsos aliquot menses ignorat, à quo beneficium istud accepit. Sed dicat: Infinita alia mihi cogitanda sunt; tanta varietas & multitudo famulorum memoriam facile confundit. Non agrè hoc regi dederò. Sed ob paucula puellaris cantilenæ verba, famuli fidelissimi sanguinem & vitam petere, non memoriæ lapsus, sed perfidi & ingrati animi scelus est. Nullus igitur sua vel obsequia, vel beneficia, principibus, aut dominis, jactet. Asperum hoc exprobrandi genus est. Christus nos ad modestiam erudiens: Cum, inquit, feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inuiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Nemo ambitiosè

Tom II.

A aut anxie sui memoriam, aut ullius hominis favorem & gratiam aucupetur. *Fallax gratia & vana est pulchritudo.* Divinis favoribus plerunque se indignum gerit, qui humanos tam cupidè exambit, & æquum peccati supplicium est, ut humanam gratiam perdat, qui divinam non desiderat. Pulchelli homines, quàm sæpe fallunt, qui principibus nos mirè placere credimus, & quaeritur: Quis est iste? *Nolite considerare in principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus.*

II. Alienis semper inimica successibus invidia, demum ipsa suum bibit venenum. Audito rex puellarum carnine, irâ & invidiâ in David tumere coepit. *Non rectis ergo oculis Saul aspicebat David à te illa & deinceps.* Invidiâ prælusit ita. *Datus est autem Saul David decem millia, & mihi mille dederunt, sum ei superest nisi solum regnum?* Non defuerunt, putem, homines, politici livoris pleni, qui regi adhibere facies, res Davidis extenuarent, tectis eum vituperiis calcarent, ut illum amoliratur ab aulâ, idque specie tuendi regni. Permittit natura sui defensionem, sed prohibet alterius injuriam. Esto se servare voluerit rex impius Saul, cur hominem de se totoque regno quàm optimè meritum & innocentissimum rapit in invidiam? Non rectis oculis Saul aspicebat David. Ex invidiâ hac natum capitale odium. Quàm nescit Saul regnare? Senecæ cothurnus docet: *Ars prima regni est posse te invidiam pati.* Non minus verè dicamus: Ars prima est cœnobiorum, aularum, Xenodochiorum scire pati invidiam. Hic varrè delinquimus: In invidiam vocamur & vocamus, alternâ laboramus invidentiâ. Et licet in invidiam trahi crudele nobis & intolerabile videatur, alios tamen in invidiam trahere tam facile nobis est, quàm facile vulpes pyrum comedit. Invidia vetustissimæ nobilitatis malum est; in aulis, ut aiunt, nascitur; in cœnobiis educatur, in Xenodochiis moritur, reviviscit ubique, sed non proinde cœnobia, aulæ, Xenodochia continuè execranda sunt. Animum Davidis æmulemur, & æmulos omnes superabimus tollerando. Nec enim plus nocebunt, quàm æquissimum rerum arbiter volens permittat. Invideri non nemini potest invidere nulli. Invidetur autem commodis, honoribus, felicitatibus alienis. Sed istis David non terretur, qui Deo nititur. Invidus sibi ipse quàm plurimum nocet. Nam *invidia*, ut *Annaeus* loquitur, *virus est, quo alios spargitis, vos ipsos necatis.* Invidia humanæ mentis Tartarus est. *Nec ramentum, ut Prosper ait, justius quidquam invidia, quæ ipsa suum auctorem excruciat & perimit.* Invidiam ferre aut fortis aut felix potest. Is porro felicissimus est, qui divinæ voluntati ac providentiæ se rotum permittit.

§. III.

III. Hoste uno exarmato ad plurimum victoriam facilior sit gradus: Goliatho cæso, ita Philisthæi omnes jugulati sunt, perinde si omnium capitata in uno Goliathi corpore sterissent. Vti suos quique patimur manes, ita suo quisque velut nativo & perquam familiari trahimur & implicamur vitio. Hos avantia ad omnes tenacitatis sordes impellit, illos contaminat libido, istos adurit invidia: sunt plurimi, quos stimulat iracundia, non paucos ambitio ad omne scelus animat; quosdam pusillanimitas fatigat, innumeris dominatur gula; sunt quos sibi mancipet pigritia. Hi nostri sunt Goliathi, cum quibus committimur. Quisque suum noverit hostem, cum quo dies noctesque digladietur. In hunc unum collineemus, adversus unum hunc vires convertamus omnes. Tu

Yyy

tuam

tuam expugna avaritiam, tu tuam doma libidinem, tu gulam frena, tu superbiam debella, iracundiam tu vince. Invidiam tu regunde, tu pigritiam propelle, quisque suum sternat Goliathum, in hunc unum omnes jaculetur filices: in familiarem hunc & inquilinum hostem machinis omnibus eundum est; hoc debellato robur hostile universum ruet. Tanti est vel unicum familiare vitium probè subegisse; in equilibet seipsum vincat, in quo maxime peccat. Huic victori accinunt beati Genii: Percussit David decem millia. An non qui unicum Abfalonem è querqu pendentem triplici conto perfodit, totum ejus exercitum exarmavit? An non qui Sebam populi adversus David concitatore[m] occidit, bello finem imposuit? Qui roborem à Daniele vitam succidit, annon universas volucres & bestias ab illà hospitas fugavit? Ita, mi Christiane, in tui Goliathi frontem commensum dirige lapidem, unicum in te vitium, quod tibi ceteris familiarius, & ideo inferius ac nocentius est, viriliter expugna; & pænè vitiatorum verbam vicisti, *Apprehende arma & scutum, & exsurge in hostium paorum principem: sternit Goliathum, & grandem debellasti exercitum.* Non est gloriosa victoria, ubi laboriosa non fuerit pugna.

Ps. 34. v. 2.

CAPVT VII.

*David Ionathæ vestibus amicitur,
Saulis lancea petitur.*

Nil tam commo- dum quod non habeat sua incom- moda.

NATVRA in hominem tam benefica est, quod unà in in re negat, in alià sanè liberaliter cõmpensat. Quibusdam tantò acutiorem dat auditum, quantò visum hebetiorem; sap quod viribus subducit, ingenio addit; linguam aliquibus in promptam, sed intelligentiam largitur expeditam; nonnullis minus formæ, plus prudentiæ concedit; multis memoriam aut ingentum negat, sed eis robur ac la-certos tribuit, quantò scilicet negandis istis contra-ctor, tantò dandis aliis benignior. Idem regionibus ac provinciis evenit; sunt quæ vino taceant, sed frumento abundent; sunt quibus abundans vinum est, sed frumenti modicum; sunt quæ metallorum jactent opulentiam, in aliis penuria fætantur; sunt plurimæ provinciæ, quæ metallis egeant, sed pisce & pecore triumphent. Ita Deus nobiscum agit, hic erigit, hic deprimit, solatur & punit, ditat & depauperat, vulnerat, & medetur, redigit in ordinem, & extollit ad summa. Providentiissimè miscet hæc omnia Deus. Quod in Naamano est cernere. *Erat vir fortis & dives, sed leprosus.* Nil usquam aded tam commodum est, quin sua habeat annexa incom- moda.

4. Reg. 5. v. 1.

David in aula Saulis mixturam amicitia & odii ex- pertus est.

Hanc mixturam David in aula Saulis nimium quantum expertus est. Ionathas regis filius, Davi- dem ut animam suam amavit, rex parens eundem voluit occisissimum; Davidi regis filius benevolen- tiam & fidem summam præstitit, rex Pater Saul ma- levolentiam & invidiam extremam in hunc ipsum evomuit. Ita Deus solet agere; his mixturis vitam humanam temperat. Eripit & reddit; lætitiã per- fundit & tristitiã, affligit & reficit, ne nimium sub- sultemus, & velut exhilaratæ pecudes lasciviamus; ne tamen nimium deiciamur animis, mediã eun- dum est viã, & assidue Deo inhærendum. Hoc ar- tificio usus est David, qui & Ionathæ amorem & Saulis odium velut è manu Dei obviis ulnis acce- pit. Ionathas tanto Davidis amore arsit, tam intimum illum habuit, ut seipsum exuens juvenem charissi- mum sui corporis cultu amicaret; Saul porro Davi-

Quam vel- ut è manu Dei obviis ulnis acce- pit.

dem tantis prosecutus est odiis, ut jacta lancea eum petierit, parieti confixurus. De hac amoris & odio- rum mixturâ, de hac Ionathæ in Davidem benevo- lentiã, & Saulis invidiã jam differemus.

§. I.

A Congressu cum Goliatho obtentaque victoriã, & colloquio cum Saule prudenter habito, Da- vid in omnium medullis ac visceribus hæsit. *Acceptus i. Reg. 1. v. 17. erat in oculis universi populi, maximeque in conspectu femi- lorum Saul.* Ionathas tantâ Davidis charitate flagra- vit, ut visus sit unus animus duo habitare corpora. *Anima Ionathæ conglutinata est anime David, diligebat enim eum, quasi animam suam.* Non est arctior in Orbe amicitia, quàm corporis & animi. Huic simillimus fuit amor Ionathæ adversus David. Parentem Sau- lem & filium Ionatham dissimillimo fuisse ingenio oportet. Pater victoriam & laudem Davidis suam sibi injuriam & ignominiam interpretabatur. Filios triumphum & encomia Davidis haud aliter accipie- bat, atque si ad se omnino pertinerent. Neque enim Davidis animam à sua censebat esse diversam, cum non minus in illius corpore, quàm in suo viveret. At- que hic Platonis dictum valuit: *Amans in proprio corpore mortuus est, vivit in alieno.* Hinc fit, ut qui verè amant, amati incommoda graviter ferant, de suis parum la- borent. Sic Arria motitura dixisse fertur non dole- rat, quod sibi adacto in pectus ferro intule- rat, sed illud fore acerbum, quod sibi metus atus con- jux illaturus esset. Hunc amorem vates Bilbilitanus ita canit:

Casti suo gladium cum traderet Arria Pato.

Quem de visceribus traxerat ipsa suis.

Si qua fides, vulnus, quod feci, non doler, inquit,

Sed quod tu facies, hoc mihi Pare doler.

Hæc vis est amoris, qui amantis sensus & animum in illius, quàm amat, transmittit corpus. Ita Ionathas Davidem tanquam animæ suæ dimidium, & velut alterum se amabat. Hinc amorum animæ in unam coalitæ & conglutinatæ dicuntur.

Porro rex pater dissimillimi fuit ingenii à filio. Et dubites certè num parentes odium, an filii amor vicerit certando. Huic amon testando Ionathas suam animam, suas delicias paganâ veste tegi noluit. Suis ergo vestibus se spolians in hominem amantissimum eas transulit usque ad baltheum. *Inierant autem Da- vid & Ionathas fœdus.* Quod nonnemo miretur, re- gem cum pastorio juvene ignoto, tam facilem in- ire amicitiam. Verùm ubi se virtus præbet spectan- dam, illuc jucunda est amoris via, nec difficulter sibi homines conciliat amicos, qui amicum habet Deum. Talis erat David, virtute ornatissimus, Deoque con- junctissimus. Quid mirum si homines virtutis & Dei amantes amicitia sibi devinxit? Deinde similitudo amorem sibi parit & conjunctionem facillimè, quic- que sibi querit sui similem. Vterque tam Ionathas, quàm David animo generosus, manu strenuus, ho- nesti amans, minimè invidus, verè religionis propu- gnator, virtutis ac Dei cultor. Hinc animorum pro- na consensio. Hinc spoliavit se Ionathas tunica suâ, quâ erat indutus. Non tantum superiores suas vestes Davidi dono dedit, sed & reliquas, ita ut David exuerit pastorem & induerit principem, nec vestes tantum, sed & arma, gladium, arcum, baltheum à juvene regio accepit. Baltheus militare fuit cingu- lum; quod ablatum, exauctorati militis erat argu- mentum. Hoc Christianis militibus probri causâ læ- pe contigit. Balthei pro personæ dignitate, bullis ar- genteis, aureis, gemmeis insigniebantur. Trebo- nius Pollio gemmatum baltheum gestavit. Salo- nius

Marialis lib. 1. Epi. gramm. 4.

Qui Deum habet ami- cum non diffculter sibi homi- nes conci- liat ami- cos.

David ve- stes Ionathæ dono accepit.